

Jméno studenta/studentky: Petra Pecková

Název v jazyce práce: Participace občanů na životě v obci na případové studii Mnichovic u Prahy

Název v anglickém jazyce: Citizens participation in the town life on a case study in Mnichovice

Akademický rok vypsání: 2011/2012

Jazyk práce: český

Typ práce: diplomová

Ústav: Katedra veřejné a sociální politiky

Vedoucí / školitel: PhDr. Ing. Pavel Mička

Obor práce: Veřejná a sociální politika

STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA PRÁCE:

Vymezení výzkumného problému:

Jednou z funkcí občanské společnosti je občanská participace, tedy možnost občana svou přímou aktivní participací ovlivnit věci veřejné. Nejzákladnější formou participace veřejnosti na věcech veřejných je již účast na svobodném racionálním diskurzu. Aktem občanské angažovanosti může být nejen podepsání petičního archu nebo účast na demonstraci, založení neziskové organizace na podporu životního prostředí nebo založení mateřského centra, stejně jako výkon místní samosprávy. I když někteří teoretikové rozlišují mezi společností občanskou a politickou, domnívám se, že obzvláště na komunální úrovni je účast ve volbách, byť pod hlavičkou kandidátky jakési politické strany, tou nejzákladnější formou participace na věcech veřejných. Tím, že občan kandiduje, ještě nepřestává být občanem. Nepřestává jím být ani tehdy, pokud ve volbách uspěl a má možnost podílet se na výkonu politické moci.

Formou občanské participace je samozřejmě i účast při volebním hlasování. Volební účast při volbách do poslanecké sněmovny má ale, až na lehké zvýšení v roce 2006, stále klesající úroveň. Při posledních volbách v roce 2010 byla volební účast ve výši 62,6%. Zkušeností ze zemí, jako je Švýcarsko, ukazují, že participativní forma demokracie by tento trend mohla změnit.

Ani na úrovni komunální není volební účast příliš vysoká. V Mnichovicích byla při posledních komunálních volbách dokonce nižší, než při volbách do poslanecké sněmovny. Pouze ve výši 61,3 %. Vliv na volební účast má jistě přístup radnice, která by k zapojení do rozhodovacích

procesů v obci měla občany motivovat. Ovšem činí tak v dostatečné míře? A jaké další faktory mohou volební účast na komunální úrovni ovlivňovat?

Radnice může občany zapojovat do chodu obce ve třech základních úrovních participace podle OECD. Patří mezi ně informování, při kterém jde o jednostranný komunikační tok od radnice směrem k občanům, konzultace, při které vzniká obousměrná vazba, včetně zpětné vazby mezi veřejnou autoritou a občany. Radnice stanovuje témata a vede jednání. Třetí úrovní zapojení je aktivní participace. Ta je vztahem mezi občany a radnicí, který je založen na vzájemném respektu a partnerství. Občané vybírají témata k diskuzi, společně navrhnou řešení. Nicméně konečné rozhodnutí a následná odpovědnost je stále na bedrech radnice.

Participace ale může být problémem i ve městech, jejichž radnice se snaží občany do rozhodovacích procesů a života v obci zapojit. Vliv na nízkou míru participace může mít i špatné načasování participačního projektu, ale i ostatní faktory, jako jsou pracovní příležitosti, dojíždění za prací, pozdní návrat do domova, sociální vazby k obci a jiné. Faktorům ovlivňujícím míru participace se bude diplomová práce rovněž věnovat.

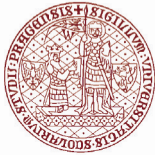
V teoretické části bude práce mapovat historii a vývoj občanské participace na rozhodovacích procesech, analyzovat legislativu České republiky a prostor, který je legislativně pro participaci vymezen. Práce bude rovněž popisovat teoretická východiska participace a věnovat se různým typům participace v jednotlivých přístupech, jako jsou deliberace nebo nové přístupy k veřejné správě. Dále má práce za úkol vysvětlit participační žebřík a participační dělení podle OECD.

V praktické části bude práce analyzovat jednotlivé stakeholdery v obci, postoj radnice k občanské participaci a rovněž i jednotlivé projekty, které participaci občanů podporují.

Domnívám se, že se do života v obci zapojují většinou stále titíž, jen velmi ojediněle se aktivně zapojují noví lidé či sdružení. Co je příčinou? Podaří se odhalit silná a slabá místa a doporučit zlepšení?

Dotazníkové šetření mezi obyvateli, popřípadě řízené rozhovory s jednotlivými stakeholdery budou zkoumat motivy vedoucí k občanské participaci a zároveň demotivující faktory či okolnosti, které některým typům participace brání.

Součástí práce bude rovněž strom problémů.

Cíl práce:

Cílem práce je podrobná analýza míry participace občanů na politickém a kulturním životě a na rozhodovacích procesech v Mnichovicích u Prahy. Práce bude analyzovat participační procesy a zapojení jednotlivých stakeholderů a jednotlivé participační akce. Na základě analýzy budou specifikována silná a slabá místa. Práce se bude rovněž zabývat analýzou motivačních a demotivačních faktorů občanské participace. Výsledkem práce by měla být doporučení pro radnici, kterým směrem se dále vydat, jak odstranit slabá místa, jaká přijmout opatření, od jakých praktik upustit a jaké oproti tomu podporovat. Analýza stavu občanské participace v Mnichovicích by tedy mohla sloužit k tvorbě politiky.

Použité metody:

Pro potřeby analýzy stavu a forem participace v Mnichovicích u Prahy budu používat participačního žebříku podle Arnsteinové (S.R.Arnstein, 1969) ve zjednodušeném modelu ve stupních informování, konzultace a aktivní participace.

Dále při analýze jednotlivých akcí budu používat zjednodušený model participačního žebříku, který používá OECD (Citizens as Partners, 2001).

Budu analyzovat, jaké stupně participace jsou v Mnichovicích přítomny, jaká je intenzita zapojení občanů, jaký je rozsah a význam projektu, metoda a iniciátor projektu a kdo je participační skupinou.

Použita bude empirická technika sběru dat - analýza aktérů na základě řízených rozhovorů s nimi a na základě zúčastněného pozorování, což je technika sběru dat, kdy je pozorovatel v trvalejším sociálním kontaktu s objektem pozorování. Dále budu používat kvantitativní analýzu dokumentů – budu se snažit postihnout to, co je v rámci množství dokumentů podstatné. Sekundární analýza dat bude zkoumat např. strategický plán MAS Říčansko, Plán rozvoje města Mnichovice v letech 2007 – 2014. Dále bude nedílnou součástí práce studium právních dokumentů

Předpokládaný obsah práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a použité metody
3. Vymezení pojmů veřejnost, věci veřejné, občanská participace
4. Pohled teoretiků na občanskou společnost a její zapojení do věcí veřejných

6. Nové přístupy k veřejné správě, new public management, good government, strategy government
5. Legislativní zakotvení participace do právních norem ČR (Listina základních práv a svobod, Zákon o obcích, Zákon shromažďovací, Zákon petiční, Zákon o místním referendu, Zákon o svobodném přístupu informacím)
6. Dělení participace a její přínosy
7. Mnichovice u Prahy – základní údaje socioekonomické geografie
8. Aktéři participačního procesu (zastupitelstvo, vedení města, vedení městského úřadu, neziskové organizace, občanská sdružení, podnikatelské subjekty, jednotlivci)
9. Analýza stavu participace v Mnichovicích u Prahy (aktivní participace, konzultace, informování veřejnosti)
10. Výzkum
11. Analýza hlavních motivů a demotivačních faktorů
12. Analýza slabých a silných míst
13. Návrh opatření
10. Závěr
11. Seznam použité literatury a zdrojů

SEZNAM VÝCHOZÍ LITERATURY:

- ARNSTEIN, S.R.: "A Ladder of Citizen Participation," JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969
- BERMAN, E., BURSÍKOVÁ, I., JEŘÁBEK, H., MIČKA, P., SLEZÁKOVÁ, V., VOSTER, M.: Sedm kroků k zapojení veřejnosti. Měchenice, Agora Central Europe, 2002
- CITIZEN AS PARTNERS - Informations, Consultations and Public Participation in Policy-making, OECD, 2001
- EVALUATING PUBLIC PARTICIPATION IN POLICY MAKING – Handbook on informatik, consultation and public participation in policy-making, OECD, 2005
- HABERMAS, J.: Strukturální přeměna veřejnosti, Praha: Filosofia, 2000
- MACHIAVELLI, N. Úvahy o vládnutí a o vojenství. Praha: Argo, 2001
- MIČKA, P.: Občanská participace v plánování rozvoje, Ostrava, 2005
- ČERMÁK, D.: Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě, Praha, Slon, 2011
- ČMEJREK, J.: Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR, Praha: Kernberg Publishing, 2009

- FERENČUHOVÁ, S.: Idea participace veřejnosti v urbánním plánování, bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně, FSS, 2009
- PEHE, J.: Soubor esejí - Filantropie v České republice a účast občanů na věcech veřejných - Community Partnership support initiative, Jihlava – 2000
- POTŮČEK, M.: Sociální politika., Praha: SLON, 1995
- POTŮČEK, M. Místo sociálního partnerství ve formování demokracie. Politologická revue, roč. V, 1999, s. 122-133. ISSN 1211-0353.
- OCHRANA, F. a kol.. - . Strategické řízení ve veřejné správě a přístupy k tvorbě politiky. 1. vyd. Praha: Matfyzpress, 2010. 193 s. ISBN 978-80-7378-130-9.
- POTŮČEK, M a kol. Strategické vládnutí a Česká republika. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2.
- ŠKODOVÁ, M.: „Veřejnost a politika v mediované demokracii. Poznámky k roli médií ve veřejné sféře“. Pp. 71-78 in Kunštát, D. (ed.). České veřejné mínění: výzkum a teoretické souvislosti. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006
- VRÁBLÍKOVÁ, K.: Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích, Institut pro srovnávací politologický výzkum, FSS MU, Brno, 2009
- ALMOND, G., VERBA S.: The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations, Princeton - New York 1963.
- POTŮČEK, M. Konceptuální základy strategického vládnutí. Praha: FSV UK, 2006. 20 s. Pražské sociálně vědní studie. Veřejná politika a prognostika, PPF-009. ISSN 1801-5999.
- ŠKODOVÁ, M.: „Co je veřejnost“, Socioweb, č.3/2006
- TOCQUEVILL, A. de.: Demokracie v Americe, Praha, Lidové noviny, 1992
- Velký sociologický slovník, II.díl, Praha: Karolinum, 1996

Datum: 18.9.2012

Podpis studenta:

Podpis vedoucího práce: